Originalni naučni rad
UDK:616.89:343.541-053.6
DOI:10.7251/ZND2601665K

ULOGA ISKUSTVA SEKSUALNE VIKTIMIZACIJE U OBJAŠNJENJU SEKSUALNE DELINKVENCIJE MALOLJETNIKA

Irma Kovčo Vukadin[319], redovita profesorica u trajnom zvanju
Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Sažetak: *Seksualna delinkvencija maloljetnika predstavlja složen i heterogen fenomen čije se objašnjenje u literaturi povezuje i s iskustvima ranije seksualne viktimizacije. Premda se većina žrtava seksualne viktimizacije ne pojavljuje u svojstvu počinitelja kaznenih djela, empirijska istraživanja upućuju na povećanu zastupljenost takvih iskustava među maloljetnim počiniteljima kaznenih djela. Cilj ovog rada bio je evaluirati i sintetizirati postojeće empirijske dokaze o povezanosti iskustva seksualne viktimizacije sa seksualnom delinkvencijom maloljetnika, s posebnim naglaskom na metodološke pristupe istraživanja, značajke viktimizacije i rodne razlike. U tu svrhu proveden je sustavni pregled literature u bazi Web of Science, u koji je uključeno 20 recenziranih empirijskih radova objavljenih u razdoblju od 2000. do 2026. godine. Rezultati upućuju na visoku prevalenciju seksualne viktimizacije među maloljetnim počiniteljima seksualnih kaznenih djela, često višu nego među maloljetnicima koji čine neseksualna kaznena djela. Nadalje, nalazi sugeriraju da su teži, kronični i intrafamilijalni oblici viktimizacije, uključujući penetrativne oblike i višu razinu nasilja, češći u pojedinim podskupinama maloljetnika sa seksualno intruzivnim ponašanjima. Međutim, pregled također jasno pokazuje da seksualnu viktimizaciju nije moguće tumačiti kao izolirani ili univerzalni uzrok seksualne delinkvencije, već prije kao dio šireg sklopa kumulativnih negativnih razvojnih čimbenika. Donošenje čvrstih zaključaka dodatno je ograničeno izraženom metodološkom heterogenošću istraživanja, vidljivom u uzorcima, kontekstu provedbe, operacionalizaciji ključnih konstrukata te dominantnoj uporabi presječnih i retrospektivnih dizajna.*

Ključne riječi: seksualna delinkvencija maloljetnika; seksualna viktimizacija; razvojni rizični čimbenici; metodološka heterogenost; sustavni pregled literature

UVOD

Značajniji znanstveni interes za seksualnu delinkvenciju maloljetnika uočava se nakon 1970. godine jer je interes znanstvenika do tada bio primarno fokusiran na odrasle počinitelje kaznenih djela (Afleck, 2021; Moore, 2005). Na razini korištenja osnovnog pojma ne postoji koncenzus iz razloga što se nastoji iznaći ne-stigmatizirajući termin kojim se odvaja osobnost od ponašanja maloljetnika pa se tako uz korištenje pojma koji se uobičajeno koristi za opisivanje osobe s obzirom na kazneno djelo koje je počinila – maloljetni seksualni prijestupnik (eng. *juvenile sex offender*), u literaturi pisanoj na engleskom jeziku nailazi i na termin adolescenta sa seksualno nasilnim ponašanjem (eng. *adolescent with sexually abusive behaviors*) (Moore, 2005). U smislu definicije seksualne delinkvencije se nerijetko koristi definicija koju je ponudio Ryan (2010, 3) prema kojoj su seksualni delikti ponašanja koja uključuju „svaku seksualnu interakciju s osobom ili osobama bilo koje dobi koja je počinjena: a) protiv volje žrtve, b) bez njezina pristanka i c) na agresivan, iskorištavajući, manipulativan ili prijeteći

[319] E-mail: irma.kovco.vukadin@erf.unizg.hr

način“. Osim na razini definicije, izazovi postoje i u osnovnom elementu ove teme – utvrđivanju prevalencije problema, kako zbog generalno visoke tamne brojke u odnosu na seksualni kriminalitet i viktimizaciju, tako i zbog različitih zakonskih definicija seksualnih delikata te različite dobi kaznenopravne odgovornosti maloljetnika. Tako primjerice neki autori navode da se udio maloljetnika u seksualnom kriminalitetu kreće od 11 – 19% (Lightfoot i Evans, 2000; Pullman i sur., 2014; Pullman & Seto, 2012), dok drugi autori navode drugačije udjele – Margari i sur. (2015) navode da se taj udio u europskom prostoru kreće od 5 – 24%, Vizard i sur. (2007) navode je taj udio veći – od 30-50%[320].

Jedno od obilježja koje se sve više analizira u okviru utvrđivanja korelata i prediktora seksualne delinkvencije maloljetnika je i vlastito iskustvo seksualne viktimizacije. Premda se sve žrtve seksualne viktimizacije ne pojavljuju kao počinitelji kaznenih djela, istraživači nalaze kako je ovo obilježje značajno, posebno u objašnjenju seksualne delinkvencije mladih. Lateef i Jenny (2021) u svom narativnom pregledu navode kako je iskustvo seksualne viktimizacije muških maloljetnih počinitelja seksualnih delikata zastupljeno do 75%. Neki autori navode kako maloljetnici s iskustvom seksualne zlostave čine značajno ozbiljnije seksualne delikte i imaju veći broj žrtava (Burton i sur., 2002; Cooper i sur., 1996; Hummel i sur., 2000; Morais i sur., 2016) što ovu temu čini posebno značajnom za detaljniju elaboraciju. S obzirom na to da ne postoji jasan zaključak o ulozi iskustva seksualne zlostave u objašnjenju seksualne delinkvencije maloljetnika, cilj ovog rada je evaluacija i sintetiziranje postojećih empirijskih dokaza o povezanosti iskustva seksualne viktimizacije s pojavom seksualne delinkvencije maloljetnika. U svrhu ostvarenja cilja, postavljena su sljedeća istraživačka pitanja: 1. postoji li određeni metodološki „standard“ u ispitivanju odnosa iskustva seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije maloljetnika (u smislu uzorka, uzorkovanja, operacionalizacije ključnih pojmova i istraživačkog pristupa, 2. koji je značaj iskustva seksualne viktimizacije u objašnjenju seksualne delinkvencije maloljetnika, 3. postoje li razlike u povezanosti seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije s obzirom na značajke viktimizacije i rod maloljetnika.

METODA

U svrhu postizanja cilja rada napravljeno je pretraživanje znanstvene baze podataka Web of Science. Postupak pretraživanja osmišljen je i proveden sukladno načelima sustavnog pregleda literature. U pretraživanju su korištene sljedeće ključne riječi: "*juvenile sexual offending*" OR "*adolescent sexual offending*" OR "*juvenile sex offender**" OR "*adolescent sex offender**" OR "*sexual delinquen**" (Topic) AND "*sexual victimization*" OR "*sexual victimiz**" OR "*child sexual abuse*" OR "*sexual trauma*" OR "*CSA*“ OR "*sexual exploitation*" (Topic) AND "*juvenile*" OR "*youth*" OR "*adolescent**" OR "*minor**" OR "*child**". Pretraživanje je napravljeno 11. ožujka 2026. godine, a vremenski obuhvat radova je bio od 2000. godine do datuma pretraživanja. Takvo pretraživanje rezultiralo je s ukupno 52 rezultata. Dodatno su isključeni radovi koji nisu pisani na engleskom jeziku (N=4) te radovi iz čijih je sažetaka bilo razvidno da se ne radi o temi pretraživanja (radovi koji se primarno bave politikama i promjenama zakonodavstva, intervencijama i tretmanom) te su isključene doktorske disertacije (iz razloga što se doktorske disertacije nerijetko objavljuju u formatu radova) (N=20) i pregledni radovi ili uvodnici (8) pa je ukupni broj radova koji je uključen u analizu 20. A analizu su uključeni isključivo recenzirani empirijski radovi.

[320] Analiza statističkih podataka Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske za razdoblje od 2020. do 2024. godine kako maloljetnici čine otprilike 11% svih počinitelja seksualnih kaznenih djela.

REZULTATI I DISKUSIJA

Metodološki okviri i pristupi u istraživanjima odnosa iskustva seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije maloljetnika

Analizirani radovi (Tablica 1 u Prilogu) objavljeni su u razdoblju od 2001. do 2026. godine, a istraživanja su u najvećem broju slučajeva provedena u SAD-u (12 radova), nakon čega po učestalosti slijede Kanada (3 rada) (Carpentier i Proulx, 2011; Leroux i sur., 2020; McCuish i sur., 2017), Španjolska (2 rada) (Siria i sur, 2020; Siria i sur, 2022) te Izrael (Hershkowitz, 2014), Švicarska (Aebi i sur., 2015) i Novi Zeland (Brennan i sur., 2026). Istraživanja su u najvećem broju slučajeva bila provedena u kontekstu kaznenog pravosuđa, a uključivala su provedbu istraživanja u institucijama, tretmanskim ustanovama ili tretmanskim programima za maloljetne počinitelje kaznenih djela. Osim ovog dominantnog konteksta, nekoliko istraživanja provedeno je u psihijatrijskim/forenzičkim klinikama (Carpentier i Proulx, 2011, Leroux i sur., 2020) ili nespecificiranoj zdravstvenoj ustanovi (Jones i sur., 2018), a jedna studija provedena je u okviru nacionalnog populacijskog istraživanja (Aebi i sur., 2015).

U 11 studija je istraživanje provedeno isključivo s maloljetnicima, u 3 studije su neposredni podaci od maloljetnika kombinirani (ili provjeravani) sa službenim podacima iz njihovih dosjea, jedno istraživanje provedeno je s kliničarima koji su provodili tretman s maloljetnicima, a ostala istraživanja koristila su sekundarne podatke, primarno dosjee maloljetnika. U nekim radovima (npr. Morais i sur., 2016; Morais i sur., 2018) nije potpuno jasno jesu li podaci prikupljani direktno od maloljetnika ili su korišteni podaci iz prethodno obavljene procjene.

Uzorci su se kretali u rasponu od 38 (Jones i sur., 2018) do 6628 (Aebi i sur., 2015) maloljetnika, a obuhvaćali su različite skupine: maloljetne počinitelje seksualnih kaznenih djela, maloljetne počinitelje ne-seksualnih kaznenih djela, maloljetnike koji nisu čini kaznena djela i učenike. Skupina maloljetnih počinitelja kaznenih djela u nekim je istraživanja dodatno podijeljena na one s i bez iskustva vlastite seksualne viktimizacije.

Dobni raspon uzorka kretao se od 11 (Carpentier i Proulx, 2011; Brennan i sur., 2026) do 21 godine (Burton i sur., 2002). Izuzetak čini istraživanje koje je proveo Hershkowitz (2014) u kojem su analizirani podaci o djeci do 14 godina (nije definiran raspon dobi). U odnosu na rod se dominantno radilo o istraživanja provedenim s muškim sudionicima – u svega dva istraživanja su u istraživanje bile uključene i djevojke[321] (Aebi i sur., 2015; Bosetti, 2024).

Prije analize rezultata provedenih studija je, u svrhu boljeg razumijevanja rezultata, analizirana metodologija provedenih istraživanja. U tom kontekstu analizirani su podaci o istraživačkim instrumentima korištenim u utvrđivanju iskustva seksualne viktimizacije (Tablica 1), vrstama analizirane zlostave (postoje li podaci o vrsti viktimizacije s obzirom na pojavni oblik – kontaktnu/ne-kontaktnu zlostavu, vrstu odnosa s počiniteljem – obiteljska /izvanobiteljska) te definiciji seksualne delinkvencije, kao i vrstu istraživanja[322].

[321] U istraživanju koje su proveli Aebi i sur. (2015) je u istraživanju sudjelovalo 3434 učenika i 3194 učenica, a u istraživanju koje je proveo Bosetti (2024) 117 osuđenih maloljetnika i 19 osuđenih maloljetnica.

[322] Zbog prostornog ograničenja, podaci nisu prezentirani u radu, već su dostupni od autorice.

Iz prezentiranih podataka je razvidno kako se iskustvo seksualne viktimizacije ispitivalo u rasponu od jedne čestice do kompletnih instrumenata (već postojećih ili kreiranih u svrhu konkretnog istraživanja). U 12 radova korištena je jedna varijabla koja je u najvećem broju slučajeva bila dihotomnog karaktera. U određenom broju studija je bila navedena i konkretna formulacija pitanja, tj. varijable. Primjetne su razlike u formulaciji pitanja o iskustvu seksualne viktimizacije pa je tako u određenom broju studija korištena opće formulacija – „Jesi li bio/la seksualno zlostavljan u djetinjstvu“ (Burton i sur., 2011; Leibowitz i sur., 2012; Yoder i sur., 2018) dok je u nekim studijama korištena nešto specifičnija formulacija pitanja, npr. „“Je li te itko ikad prisilio na neku seksualnu radnju na koju nisi pristao“ (McCuish i sur., 2017). U studijama koje su koristile podatke iz polustrukturiranih kliničkih intervjua se kao prisustvo iskustva seksualne viktimizacije uzimalo postojanje najmanje jednog (bilo kojeg) neželjenog seksualnog iskustva u dobi do 12 godina (Morais i sur., 2016; Morais i sur., 2018). Leroux i sur. (2020) su prisustvo iskustva seksualne viktimizacije definirali (iz standardiziranog kliničkog intervjua) kao bilo kakav kontakt između adolescenta i osobe u dobi ispod 12 godina ili odrasle osobe i starijeg adolescenta (vršnjaka ili rođaka). U određenom broju studija nema detaljnijeg pojašnjenja varijable iskustva seksualne viktimizacije (Baker i sur., 2001; Brennan i sur., 2026; Carpentier i Proulx, 2011; DeLisi i sur., 2014; Hershkowitz, 2014; Hunter i sur., 2003; Siria i sur., 2020; Siria i sur., 2022). Od prethodno postojećih instrumenata za ispitivanje iskustva seksualne vitimizacije korišten je Upitnik traume u djetinjstvu (CTQ: Childhood Trauma Questionnaire) (Burton i sur., 2011; Leibowitz i sur., 2011; Leibowitz i sur., 2012; Yoder i sur., 2018) koji sadrži 34 čestice za ispitivanje pet traumatskih varijabli (seksualna, fizička i emocionalna zlostava i emocionalno zanemarivanje), The National Survey for Adolescents (Jones i sur., 2018) koji se koristi za utvrđivanje različitih oblika viktimizacije (interpersonalna viktimizacija: seksualna i fizička i svjedočenje nasilju u zajednici ili između roditelja te drugi traumatski događaji poput prometnih nesreća, prirodnih katastrofa, npr. tornado i naglog gubitka bliskih osoba zbog ubojstva) i ishoda u području mentalnog zdravlja (PTSP, depresija i zlouporaba sredstava ovisnosti) te Skala kronologije izloženosti zlostavi (MACE-XA; The Maltreatment and Abuse Chronology of Exposure Scale; Teicher i Parigger, 2015) koja sa 34 čestice mjeri vrstu zlostave (fizička, seksualna i emocionalna zlostava i zanemarivanje) i trajanje iskustva u djetinjstvu (Bosetti, 2024).

Aebi i sur. (2015) su u općem populacijskom istraživanju koristili Upitnik seksualne zlostave djece (CSAQ: Child Sexual Abuse Questionnaire, Mohler-Kuo i sur., 2014) koji je konstruiran za potrebe istraživanja, a sastoji se od 15 čestica od kojih 7 ispituje kontaktnu, a 8 ne-kontaktnu viktimizaciju. Burton i sur. (2002) su također kreirali instrument za potrebe istraživanja (po uzoru na Sexual Abuse Exposure Questionnaire) koji se sastoji od 18 dihotomnih pitanja o različitim oblicima seksualne viktimizacije i dodatnim pitanjima o vrsti odnosa s počiniteljem, spolu počinitelja, dobi početka i završetka viktimizacije i stupnja primjene sile. U nekoliko studija je kombinirano jedno pitanje s nekim instrumentom (Burton i sur., 2011; Leibowitz i sur., 2012; Yoder i sur., 2018).

Sljedeće analizirano obilježje odnosilo se na vrstu seksualne viktimizacije, specifično, postoje li podaci o razlikovanju iskustva seksualne viktimizacije s obzirom na pojavni oblik (kontaktna/ne-kontaktna zlostava) i vrstu odnosa s počiniteljem (obiteljska/izvanobiteljska zlostava). U devet radova nema podatka o dodatnoj specifikaciji iskustva seksualne viktimizacije, u devet radova postoje informacije o dodatnoj specifikaciji iskustva seksualne viktimizacije, a u jednom radu se navodi primarno obiteljska viktimizacija.

Seksualna delinkvencija definirana je u najvećem broju slučajeva kao pravomoćna ili nepravomoćna osuda za seksualni delikt. U nekoliko radova seksualna delinkvencija je obuhvaćala samo kontaktna kaznena djela (Brennan i sur, 2026; Carpentier i Proulx, 2011; Hunter i sur., 2003; McCuish i sur.,

2017). Osim terminologije vezane uz osude, korištene su i drugačije definicije. Tako Hershkowitz (2014) koristi pojam seksualno intruzivnih ponašanja (eng. *sexually intrusive behaviors*) u koji ubraja ponašanja koja bi u slučaju dobi kaznene odgovornosti u Izrael (12 godina) bila kaznena djela (od neželjenog dodirivanja intimnih dijelova tijela žrtve, preko odjeće ili u izravnom tjelesnom kontaktu, do pokušaja ili ostvarenih oblika penetrativnog seksualnog ponašanja). Aebi i sur. (2015) su ispitivali seksualnu prisilu putem 3 dihotomna pitanja: 1. Jeste li ikada prisilili neku drugu osobu da se skine ili pokaže gola bez svoje volje, 2. Jeste li ikada dodirivali intimne dijelove tijela druge osobe protiv njene volje i 3. Jeste li ikada nagovarali neku drugu osobu na spolni čin, iako to osoba nije željela. Potvrdni odgovor na bilo koje od ova 3 pitanja je kodirano kao prisustvo seksualne prisile. Brennan i sur. (2026) su za maloljetne počinitelje seksualnih delikata (kontaktna vrsta delikata) koristili termin adolescenata sa štetnim seksualnim ponašanjem (eng. *adolescents with harmful sexual behaviour*).

Posljednje obilježje za koje su prikupljeni podaci u kontekstu metodološkog okvira istraživanja odnosilo se na vrstu provedenog istraživanja. Sva provedena istraživanja bila su kvantitativnog karaktera i presječnog dizajna, dominantno retrospektivnog karaktera. Odstupanje od uobičajenog pristupa predstavljaju istraživanja koje su proveli Carpentier i Proulx (2011) i Hershkowitz (2014). Carpentier i Proulx (2011) su u svom istraživanju koristili longitudinalno praćenje. Podatke su prikupljali u dvije faze. U prvoj fazi prikupili su retrospektivne podatke iz arhiva Centra za forenzičku psihijatriju u Montrealu, psihijatrijske nalaze izrađene tijekom početne procjene maloljetnika, kao i svu postojeću dokumentaciju u spisu iz kojih su prikupili informacije o približno 100 varijabli. U drugoj fazi su prikupljali podatke o recidivizmu iz službenih kanadskih izvora – arhiva sudova za mladež koji upućuju počinitelje u Centar za forenzičku psihijatriju. Hershkowitz (2014) je u svom istraživanju koristila nacionalne baze podataka koje obuhvaćaju djecu mlađu od 14 godina koja su u ulozi navodnih žrtava i/ili osumnjičenika ispitivana za doživljavanje / počinjenje seksualno intruzivnih ponašanja prema drugoj djeci te je objedinila podatke za 157 djece koja su najprije bila ispitivana kao navodne žrtve, a kasnije kao osumnjičenici za seksualno intruzivna ponašanja.

Prikazani podaci o uzorkovanju, uzorcima i operacionalizaciji iskustva seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije jasno svjedoče o heterogenosti uzoraka, konteksta provođenja istraživanja, operacionalizacije temeljnih konstrukata iskustva seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije što automatski nalaže veliki oprez kod generalizacije rezultata.

Značaj seksualne viktimizacije u objašnjenju seksualne delinkvencije maloljetnika

Iz rezultata analize ciljeva i rezultata provedenih studija je razvidno je da je iskustvo seksualne viktimizacije snažno i ponavljano povezano sa seksualnom delinkvencijom maloljetnika. U više radova je utvrđena izrazito visoka prevalencija seksualne viktimizacije među maloljetnim počiniteljima seksualnih delikata, koja se u većini istraživanja kreće između polovice i ¾ sudionika (Baker i sur., 2001; Hunter i sur., 2003) a dosljedno je više nego kod maloljetnih počinitelja neseksualnih kaznenih djela (Burton i sur., 2002; DeLisi i sur., 2014). Treba ipak biti oprezan u zaključivanju o linearnom kauzalnom odnosu, tj. objašnjenju seksualne delinkvencije isključivo iskustvom seksualne viktimizacije jer nalazi nekih prospektivnih studija (npr. Widom i Massey, 2015) pokazuju kako, nakon kontrole fizičkog zlostavljanja i zanemarivanja, seksualna viktimizacija sama po sebi ne ostaje značajan prediktor kasnijeg seksualnog kriminaliteta.

Nadalje, usporedne analize potvrđuju da seksualna viktimizacija nije samo opći rizični čimbenik za delinkventno ponašanje, već predstavlja specifičan prediktor seksualne delinkvencije što je sukladno navodima Jennings i sur. (2012) i Miley i sur. (2020). Tako, primjerice, DeLisi i sur. (2014) nalaze da

je prevalencija seksualne viktimizacije bila gotovo sedam puta viša među maloljetnicima upućenima u tretman zbog seksualnih kaznenih djela u odnosu na one upućene zbog drugih kaznenih djela, poput ubojstva ili razbojništva. Osim toga, seksualna viktimizacija pokazala je negativnu povezanost s ubojstvima i teškim neseksualnim nasilnim kaznenim djelima, čime se dodatno potvrđuje njena specifičnost u objašnjenju upravo seksualne delinkvencije.

Određeni broj istraživanja podupire postojeće spoznaje i ukazuje na to da je seksualna viktimizacija povezana s težim i kompleksnijim razvojnim profilima unutar populacije maloljetnih počinitelja kaznenih djela. Seksualno viktimizirani počinitelji češće imaju kumulativna traumatska iskustva, višu izloženost obiteljskom i izvanobiteljskom nasilju, ranu izloženost pornografiji te izraženije aktualne ponašajne teškoće u odnosu na ne viktimizirane počinitelje (Burton i sur., 2011; Leibowitz i sur., 2012; Yoder i sur, 2018). Značaj seksualne viktimizacije dodatno je potvrđen u analizama recidivizma. U više istraživanja utvrđeno je da je seksualna viktimizacija najsnažniji ili čak jedini rizični čimbenik povezan s povećanim rizikom za seksualni, nasilni i ukupni recidiv među maloljetnim počiniteljima seksualnih delikata (Carpentier i Proulx, 2011; Siria i sur., 2020; Siria i sur, 2022). Prevalencija seksualne viktimizacije bila je znatno viša među seksualnim recidivistima nego među nerecidivistima, pri čemu su u pojedinim uzorcima izgledi za prethodno iskustvo seksualne viktimizacije bili višestruko veći kod recidivista. Ovi rezultati sukladni su onima koje navode Seto i Lalumiere (2010) u svojoj meta analizi objašnjenja seksualne delinkvencije kod muških maloljetnika. Važno je ipak istaknuti kako određeni autori upućuju na oprez u generalizaciji ovih rezultata s obzirom na snagu te povezanosti (Mallie i sur., 2011).

Razlike u povezanosti seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije s obzirom na značajke viktimizacije i rod maloljetnika

Rezultati analize rezultata provedenih studija pokazuju da u odnosu seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije maloljetnika nije važna samo njena prisutnost, već i njene značajke. Teži oblici viktimizacije (oni koji uključuju obiteljsku viktimizaciju, ponavljanje i dulje trajanje viktimizacije, višu razinu nasilja i penetrativne oblike) znatno su češći među maloljetnim počiniteljima seksualnih kaznenih djela nego drugim skupinama (Burton i sur., 2002; Hershkowitz, 2014). Ove značajke viktimizacije ostaju značajni prediktori seksualno intruzivnih ponašanja i nakon kontrole obiteljske disfunkcionalnosti i drugih rizičnih čimbenika (Hershkowitz, 2014).

Iz rezultata pojedinih istraživanja je jasna važnost dodatnog razlikovanja obrazaca seksualne delinkvencije u odnosu na vrstu viktimizacije. Tako primjerice Hunter i sur. (2003) nalaze da je nekontaktna seksualna viktimizacija od strane muške osobe s kojom nije u srodstvu povezana s počinjenjem seksualnih kaznenih djela nad muškim djetetom, dok je kod drugih skupina češće zabilježena viktimizacija u obiteljskom kontekstu. Ovi rezultati svjedoče o značaju poznavanja određenih obilježja seksualne viktimizacije (koje ne možemo utvrditi jednom česticom u upitniku) i njihovoj povezanosti s kasnijom seksualnom delinkvencijom. Razlike su utvrđene i s obzirom na rod maloljetnika (premda su djevojke bile uključene u svega dva istraživanja). U općoj populacijskoj studiji Aebi i sur. (2015) nalaze snažnu povezanost između seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije kod oba roda, no i razliku u obrascima rizika. Tako je kod mladića ne-kontaktna viktimizacija bila povezana s većim izgledima za uključivanje u nasilno ponašanje i seksualnu prisilu (posebno kada je počinitelj bio nepoznata osoba), dok je kod djevojaka viši rizik za seksualnu delinkvenciju bio povezan s kontaktnom viktimizacijom, višestrukom viktimizacijom i ozbiljnim oblicima zlostave, uključujući penetraciju. Utvrđene rodne razlike sukladne su onima koje Ogilvie i sur. (2025) nalaze u australskom uzorku.

ZAKLJUČAK

Rezultati provedene analize provedenih studija upućuju na to da je iskustvo seksualne viktimizacije često prisutno među maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, no njegova se uloga ne može tumačiti u linearnom i isključivom obliku u objašnjenju seksualne delinkvencije mladih. Nalazi analiziranih studija ukazuju na značaj heterogenosti viktimizacijskih iskustava pri čemu su teži, ponavljani i unutarobiteljski oblici viktimizacije češći u pojedinim skupinama maloljetnih počinitelja seksualnih delikata. Treba ipak imati na umu i druge postojeće spoznaje iz ovog područja i seksualnu viktimizaciju promatrati kao dio kumulativnih razvojnih rizičnih čimbenika, a ne kao izolirani ili univerzalni uzrok seksualne delinkvencije. Mogućnosti donošenja čvrstih zaključaka ograničene su izraženom metodološkom heterogenošću analiziranih istraživanja koja je vidljiva u razlikama u uzorcima, kontekstu provedbe, istraživačkoj operacionalizaciji seksualne viktimizacije i seksualne delinkvencije te dominantnoj uporabi presječnih retrospektivnih dizajna. Također, dodatno ograničenje u donošenju zaključaka predstavlja činjenica analize radova objavljenih u jednoj bazi podataka pa rezultate ove analize treba interpretirati s oprezom.

POPIS LITERATURE

Aebi, M., Landolt, M. A., Mueller-Pfeiffer, C., Schnyder, U., Maier, T., & Mohler-Kuo, M. (2015). Testing the "Sexually abused-abuser hypothesis" in adolescents: A population-based study. *Archives of Sexual Behavior*, *44*(8), 2189–2199. DOI: 10.1007/s10508-014-0440-x

Affleck, K. (2021). Understanding and assessing juvenile sexual offenders. *The Brown University Child and Adolescent Behavior Letter*, *37*(2), 1-6. DOI: 10.1002/cbl.30520

Baker, A. J., Tabacoff, R., Tornusciolo, G., & Eisenstadt, M. (2001). Calculating number of offenses and victims of juvenile sexual offending: the role of posttreatment disclosures. *Sexual Abuse: A Journal Of Research and Treatment*, *13*(2), 79–90. DOI: 10.1177/107906320101300202

Bosetti R. L. (2024). Investigating trauma symptomology as a mediator of the relationships between childhood maltreatment and sexual and non-sexual delinquency. *Sexual Abuse: A Journal Of Research and Treatment*, *36*(3), 349–380. DOI: 10.1177/10790632231172156

Brennan, J., Tasker, K., & Lambie, I. (2025). Harmful sexual behaviours against siblings in New Zealand: could assessment of the family environment guide therapeutic intervention?. *Psychiatry, Psychology, And Law : An Interdisciplinary Journal Of The Australian And New Zealand Association Of Psychiatry, Psychology And Law*, *33*(2), 352–368. DOI: 10.1080/13218719.2024.2444281

Burton, D. L., Duty, K. J., & Leibowitz, G. S. (2011). Differences between sexually victimized and nonsexually victimized male adolescent sexual abusers: developmental antecedents and behavioral comparisons. *Journal of Child Sexual Abuse*, *20*(1), 77–93. DOI: 10.1080/10538712.2011.541010

Burton, D.L., Miller, D.L., Shill, C.T. (2002). A social learning theory comparison of the sexual victimization of adolescent sexual offenders and nonsexual offending male delinquents. *Child Abuse & Neglect, 26*(9), 893-907. DOI: 10.1016/S0145-2134(02)00360-5

Carpentier, J., & Proulx, J. (2011). Correlates of recidivism among adolescents who have sexually offended. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, *23*(4), 434–455. DOI: 10.1177/1079063211409950

Cooper, C. L., Murphy, W. D., & Haynes, M. R. (1996). Characteristics of abused and nonabused adolescent sexual offenders. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 8, 105-119. DOI:10.1007/BF02258004

DeLisi, M., Kosloski, A. E., Vaughn, M. G., Caudill, J. W., & Trulson, C. R. (2014). Does childhood sexual abuse victimization translate into juvenile sexual offending? New evidence. *Violence and Victims*, *29*(4), 620–635. DOI: 10.1891/0886-6708.vv-d-13-00003

Hershkowitz I. (2014). Sexually intrusive behavior among alleged CSA male victims: a prospective study. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, *26*(3), 291–305. DOI: 10.1177/1079063213486937

Hummel, P., Thomke, V., Oldenburger, H. A., & Specht, F. (2000). Male adolescent sex offenders against children: Similarities and differences between those offenders with and those without a history of sexual abuse. *Journal of Adolescence, 23*, 305-317. DOI:10.1006/ jado.2000.0316

Hunter, J.A., Figueredo, A.J., Malamuth, N.M., Becker, J. (2003). Juvenile sex offenders: toward the development of a typology. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 15*(1), 27-48. DOI: 10.1023/A:1020663723593

Jennings, W. G., Piquero, A. R., & Reingle, J. M. (2012). On the overlap between victimization and offending: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior, 17*, 16–26. DOI: 10.1016/j.avb.2011.09.003

Jones, S., Cisler, J., Morais, H., & Bai, S. (2018). Exploring neural correlates of empathy in juveniles who have sexuallyo. *Sexual Abuse: a Journal of Research and Treatment*, *30*(1), 82–103. DOI: 10.1177/1079063216630980

Lateef, R., & Jenney, A. (2021). Understanding sexually victimized male adolescents with sexually abusive behaviors: A narrrative review and clinical implications. *Trauma, Violence & Abuse, 22*(5), 1169–1180. DOI: 10.1177/1524838020906558

Leibowitz, G. S., Burton, D. L., & Howard, A. (2012). Part II: differences between sexually victimized and nonsexually victimized male adolescent sexual abusers and delinquent youth: further group comparisons of developmental antecedents and behavioral challenges. *Journal of Child Sexual Abuse*, *21*(3), 315–326. DOI: 10.1080/10538712.2012.675421

Leibowitz, G. S., Laser, J. A., & Burton, D. L. (2011). Exploring the relationships between dissociation, victimization, and juvenile sexual offending. *Journal of Trauma & Dissociation: The official Journal of the International Society for the Study of Dissociation (ISSD)*, *12*(1), 38–52. DOI: 10.1080/15299732.2010.496143

Lightfoot, S., & Evans, I. M. (2000). Risk factors for a New Zealand sample of sexually abusive children and adolescents. *Child Abuse & Neglect, 24*(9), 1185-1198. DOI:10.1016/S0145-2134(00)00173-3

Mallie, A.L., Viljoen, J.L., Mordell, S., Spice, A., Roesch, R. (2011). Childhood abuse and adolescent sexual re-offending: a meta analysis. *Child Youth Care Forum, 40*, 401-417. DOI: 10.1007/s10566-010-9136-0

Margari, F., Lecce, P. A., Craig, F., Lafortezza, E., Lisi, A., Pinto, F., Stallone, V., Pierri, G., Pisani, R., Zagaria, G., Margari, L., & Grattagliano, I. (2015). Juvenile sex offenders: Personality profile, coping styles and parental care. *Psychiatry Research*, *229*(1-2), 82–88. DOI: 10.1016/j.psychres.2015.07.066

McCuish, E. C., Cale, J., & Corrado, R. R. (2017). Abuse Experiences of Family Members, Child Maltreatment, and the Development of Sex Offending Among Incarcerated Adolescent Males. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *61*(2), 127–149. DOI: 10.1177/0306624X15597492

Miley, L.N., Fox, B., Muniz, C.N., Perkins, R., DeLisi, M. (2020). Does childhood victimization predict specific adolescent offending? An analysis of geneerality vesrsus specificity in the victim-offender overlap. *Child Abuse and Neglect, 101*, 104328. DOI: 10.1016/j.chiabu.2019.104328

Morais, H. B., Alexander, A. A., Fix, R. L., & Burkhart, B. R. (2018). Childhood Sexual Abuse in Adolescents Adjudicated for Sexual Offenses: Mental Health Consequences and Sexual Offending Behaviors. *Sexual abuse: a Journal of Research and Treatment*, *30*(1), 23–42. DOI: 10.1177/1079063215625224

Morais, H. B., Joyal, C. C., Alexander, A. A., Fix, R. L., & Burkhart, B. R. (2016). The neuropsychology of adolescent sexual offending: testing an executive dysfunction hypothesis. *Sexual Abuse: a Journal of Research and Treatment*, *28*(8), 741–754. DOI: 10.1177/1079063215569545

Ogilvie, J., Thomsen, L., Bodker, A., et al. (2025). *Examining the impact of childhood sexual abuse victimisation on adolescent offending outcomes*. Australian Institute of Criminology

Pullman, L. E., Leroux, E. J., Motayne, G., & Seto, M. C. (2014). Examining the developmental trajectories of adolescent sexual offenders. *Child Abuse & Neglect, 38*(7), 1249–1258. DOI: 10.1016/j.chiabu.2014.03.003

Pullman, L., & Seto, M. C. (2012). Assessment and treatment of adolescent sexual offenders: Implications of recent research on generalist versus specialist explanations. *Child Abuse & Neglect, 36*(3), 203–209. DOI: 10.1016/j.chiabu.2011.11.003

Ryan, G. (2010). Sexually abusive youth: Defining the problem and the population. In G. Ryan, T. Leversee, & S. Lane (Eds.), *Juvenile sexual offending* (pp. 3–8). John Wiley & Sons, Inc.

Siria, S., Echeburúa, E., & Amor, P. J. (2022). Adolescents adjudicated for sexual offending: differences between sexual reoffenders and sexual non-reoffenders. *Journal of Interpersonal Violence*, *37*(17-18), NP15384–NP15404. DOI: 10.1177/08862605211015209

Siria, S., Echeburúa, E., & Amor, P. J. (2020). Characteristics and risk factors in juvenile sexual offenders. *Psicothema*, *32*(3), 314–321. DOI: 10.7334/psicothema2019.349

Seto, M. C., & Lalumière, M. L. (2010). What is so special about male adolescent sexual offending? A review and test of explanations through meta-analysis. *Psychological Bulletin, 136*(4), 526–575. DOI: 10.1037/a0019700

Vizard, E. (2007). Adolescent sexual offenders. *Psychiatry, 6*(10), 433-437. DOI: 10.1016/j.mppsy.2007.08.001

Widom, C.S., Massey, C. (2015). A prospective examination of whether childhood sexual abuse predicts subsequent sexual offending. *JAMA Pediatrics, 169*(1), e143357. DOI:10.1001/jamapediatrics.2014.3357

Yoder, J., Dillard, R., & Leibowitz, G. S. (2018). Family experiences and sexual victimization histories: a comparative analysis between youth sexual and nonsexual offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *62*(10), 2917–2936. DOI: 10.1177/0306624X17738063

THE ROLE OF SEXUAL VICTIMIZATION EXPERIENCES IN EXPLAINING JUVENILE SEXUAL DELINQUENCY

SUMMARY

Juvenile sexual delinquency represents a complex and heterogeneous phenomenon, the explanation of which has increasingly been linked in the literature to experiences of prior sexual victimization. Although the majority of victims of sexual victimization do not engage in criminal behavior, empirical research indicates a higher prevalence of such experiences among juveniles who commit sexual offenses. The aim of this study was to evaluate and synthesize existing empirical evidence on the association between sexual victimization and juvenile sexual delinquency, with particular emphasis on methodological approaches, characteristics of victimization, and gender differences. To this end, a systematic literature review was conducted using the Web of Science database, including 20 peer-reviewed empirical studies published between 2000 and 2026. The findings indicate a high prevalence of sexual victimization among juvenile sexual offenders, often higher than among juveniles who commit non-sexual offenses. Furthermore, the results suggest that more severe, chronic, and intrafamilial forms of victimization—including penetrative abuse and higher levels of violence—are more common in specific subgroups of juveniles exhibiting sexually intrusive behaviors. However, the review also clearly demonstrates that sexual victimization cannot be interpreted as an isolated or universal cause of juvenile sexual delinquency, but rather as part of a broader constellation of cumulative negative developmental risk factors. The ability to draw firm conclusions is further limited by pronounced methodological heterogeneity across studies, evident in sample characteristics, research contexts, operationalization of key constructs, and the predominant reliance on cross-sectional and retrospective designs.

Keywords: juvenile sexual delinquency; sexual victimization; developmental risk factors; methodological heterogeneity; systematic literature review

PRILOG

Tablica 1. Uzorak i dob sudionika

Autor/i	Godina	Uzorak (vrsta podataka*)	SV instrument
Baker i sur.	2001	kliničari koji su provodili tretman sa 47 (43 pravomoćno osuđena, 4 nepravomoćno osuđena) koji su bili u tretmanu od min 6 mj do 3 godine (S)	2 seta podataka: podaci iz dosjea maloljetnika i podaci za intervju s kliničarem. 1 pitanje: seksualna zlostava
Burton i sur.	2002	471 maloljetnih počinitelja kaznenih djela (309 seksualno viktimiziranih počinitelja (216 počinitelja seksualnih delikata i 93 počinitelja ne-seksualnih delikata)(P)	kreiran instrument po uzoru na Sexual Abuse Exposure Questionnaire (Ryan, Rodriguez, Anderson i Foy, 1992). 18 dihotomnih pitanja o svakom mogućem obliku seksualno viktimizirajućih radnji. Potvrdni odgovori uključivali su dodatna pitanja o vrsti odnosa s počiniteljem (i spolu počinitelja), dobi početka i završetka viktimizacije i stupnja primjene sile.
Hunter i sur.	2003	182 maloljetnih počinitelja seksualnih delikata (P+SL)	upitnik socijalne povijesti i arhivski podaci
Leibowitz i sur.	2011	352 maloljetnih počinitelja kaznenih djela (243 seksualnih i 109 ne-seksualnih) (P)	CTQ (Bernstein i sur., 1994) 34 čestice za ispitivanje 5 traumatskih varijabli: seksualna, fizička i emocionalna zlostava i emocionalno zanemarivanje
Burton i sur.	2011	325 maloljetnih počinitelja seksualnih delikata, 179 (55%) s iskustvom seksualne viktimizacije (P)	1 dihotomna varijabla (Jesi li bio seksualno zlostavljan u djetinjstvu), Childhood trauma Questionnaire
Carpentier i Proulx	2011	351 maloljetnih počinitelja seksualnih delikata koji su bili na procjeni u razdoblju od 1992. do 2002. 208 djelo počinilo na štetu djeteta (mlađeg od 12 godina), a 85 na štetu ili odrasle osobe) (S: dosjei + sudski podaci o recidivizmu)	retrospektivni podaci iz psihijatrijskih, psiholoških i socijalnih izvješća
Leibowitz i sur.	2012	478 (143 seksualno viktimiziranih počinitelja seksualnih delikata, 177 ne-seksualno viktimiziranih počinitelja seksualnih delikata, 152 ne-seksualno viktimiziranih počinitelja ne-seksualnih delikata (P) povezano s Burton i sur. 2011	1 dihotomna varijabla (jeste li bili seksualno zlostavljani u djetinjstvu), Childhood Trauma Questionnaire za mjerenje ozbiljnosti
Hershkowitz	2014	314 (157 djece koja su bila obrađena kao žrtve i 157 djece koja su bila obrađena kao žrtve i kao počinitelji seksualno intruzivnih ponašanja) (S)	nema podatka, dio strukturiranog forenzičkog protokola
DeLisi i sur.	2014	2520 počinitelja kaznenih djela (S: kompilacija podataka iz dosjea)	Dihotomna varijabla, kategorija: "umjerena do ozbiljna seksualna zlostava od roditelja/skrbnika"
Aebi i sur.	2015	6628 učenika (P)	Child Sexual Abuse Questionnaire (Mohler-
Morais i sur.	2016	183 (127 osuđeni za seksualne delikte i 56 za neseksualne delikte) (P+ provjera iz službenih podataka)	Kuo et al., 2014), 15 čestica, kreiran za ovo istraživanje
McCuish i sur.	2017	482 maloljetnika koji su u razdoblju od 1998. do 2011. zatvoreni (P)	pitanje u okviru polustrukturiranog kliničkog intervjua. Najmanje jedno neželjeno seksualno iskustvo u dobi do 12 godina.
Morais i sur.	2018	498 maloljetnih počinitelja seksualnih delikata kojima je izrečena tretmanska institucionalna sankcija (P+ provjera iz službenih podataka)	1 čestica u okviru polu-strukturiranog kliničkog intervjua: bilo koje neželjeno seksualno iskustvo u dobi do 12 godina.

i sur.	2018	38 (27 počinitelja seksualnih delikata i 11 ne-delinkvenata) (P)	polustrukturirani intervju - dihotomno pitanje Je li te itko ikad prisilio na neku seksualnu radnju na koju nisi pristao. Podatak je provjeren u službenom dosjeu.
Yoder i sur.	2018	N=505, 355 počinitelja seksualnih delikata, 150 počinitelja drugih delikata (P)	The National Survey for Adolescents (NSA) Trauma Assessment (Amstadter i sur., 2011; Kilpatric i sur., 2000; …) - Pitanja o fizičkoj, seksualnoj i svjedočenoj (witnessed) zlostavi
Siria i sur.	2020	73 adolescentna počinitelja seksualnih delikata kojima je izrečena institucionalna (72,6%) ili izvaninstitucionalna sankcija (27,4%) (P)	1 dihotomna varijabla (Jesi li bio seksualno zlostavljan kao dijete) i Childhood Trauma Questionnaire za širu traumu
Leroux i sur.	2020	162 maloljetnika koji su poslani na procjenu u kliniku između 1988. i 2010. godine (S: klinički dosjei)	nema podatka, u prikazu rezultata - 1 varijabla: žrtva seksualnog nasilja
Siria i sur.	2022	73 (34 seksualnih recidivista, 34 seksualni ne recidivisti) maloljetnika kojima je izrečena sankcija (zatvora ili u zajednici) zbog seksualnog delikta (P)	podaci iz standardiziranog kliničkog intervjua i drugih podataka (psihološki nalazi, nalazi službe za zaštitu djece), povijest seksualne zlostave u djetinjstvu definirana kao bilo kakav kontakt između adolescenta i osobe u dobi ispod 12 godina ili odrasle osobe, starijeg adolescenta (vršnjaka ili rođaka)
Bosetti	2024	136 osuđenim maloljetnika u institucijama i tretmanskim ustanovama u zajednici (P)	varijabla seksualna viktimizacija, nema detaljnog opisa
Brennan i sur.	2026	64 maloljetnika (podaci iz dosjea) koji su upućeni u program (počinitelji na štetu braće/sestara i oni na štetu drugih osoba) (S: dosjei)	The Maltreatment and Abuse Chronology of Exposure Scale (MACE-XA, Teicher i Parigger, 2015): mjeri vrstu (fizička, seksualna i emocionalna zlostava i zapuštanje) i trajanje iskustava u djetinjstvu.

*vrsta podataka: P=primarni (od maloljetnika), S=sekundarni – od drugih osoba ili iz dosjea i službenih podataka